

МАКСУД ИБРАХИМБЕКОВ САНТО ДИ ЧАВЕС

Превод от руски: Александър Хрусанов, 1987

chitanka.info

„Ние сме толкова далеч от това да познаваме всички сили на природата и различните им начини на действие, че би било недостойно за философа да отрича явления само защото те са необясними при съвременното състояние на знанията ни. Ние само сме длъжни да изследваме явленията толкова по-щателно, колкото по-трудно е да признаем, че съществуват.“

Лаплас

Играта беше вяла. Пред всеки от играчите лежеше почти еднаква купчинка разноцветни жетони, въпреки че играта продължаваше вече трети час. Край масата седяха четирима души, нито повече, нито по-малко, точно както се полага в класическия покер; и четиримата бяха пътници на „Тускарора“, презокеанска грамада, която правеше поредния си рейс от Европа до Австралия. Те се бяха запознали на парахода и още същата вечер заседнаха край масата в най-отдалечения ъгъл на малкия салон и с пълно равнодушие гледаха сенките на танцуващите в съседната зала.

Най-старият от тях, възпълен мъж в добре ушит сив костюм, беше под петдесетте. По някои признаци можеше да се отгатне, че е бивш моряк. В полза на това предположение говореха и моряшкият тютюн, с който тъпчеше от време на време лулата си, и характерната походка, и няколко чисто професионални термина, които понякога се промъкваха в говора му.

Вторият играч — млад човек с болезнен вид — гледаше изплашено картите си. Всеки път, когато получише силни карти, пръстите му започваха нервно да ровят жетоните.

— Вие трябва да играете с маска — промърмори морякът. — По изражението на лицето ви се досещам какви карти имате.

Седналият вляво от него мъж се усмихна снизходително. По това, как бързо раздаваше картите, по непроницаемостта му по време на

играта лице можеше да се отгатне, че е истински картоиграч. Той пушеше непрекъснато, палеше цигара от цигара.

Четвъртият — висок, добре сложен младеж — играеше с напълно безразличен вид. Усещаше се, че на него наистина му е все едно у кого ще останат в края на играта всички тези жетони.

Внезапно настъпи онова напрежение, с което започва едрата игра. Три пъти поред всички играчи увеличаваха залога и никой не пропасува.

— Десет — неуверено каза болнавият младеж и пръстите му потръпнаха.

— Плащам вашите десет и вдигам още двеста — подхвърли мъжът, който изкусно раздаваше картите.

Без да се замисли, морякът увеличи още с петстотин.

— Плащам — рече младежът с вид на спортист. Той не увеличи пода.

Всички отново увеличиха залога. В средата на масата се извиси цяла купчина жетони. Подът беше значителен. Най-напред не издържаха нервите на човека с треперещите пръсти. Той пасува. След това се отказа и другият, който прецени, че морякът и спортистът имат силни карти. Интуицията му на картоиграч не го подлъга.

— Двеста — рече морякът.

— Плащам — отзова се противникът му.

— Не искате ли да увеличите? — с разочарование попита морякът.

— Не — отвърна спортистът. — Какво имате?

— Каре! Четири аса — каза морякът, показва картите си и загреба жетоните.

— Аз имам кент-флош — спортистът погледна спокойно моряка. — Кент-флош от купи.

Действително беше прекрасен кент-флош, пет поредни карти от една боя, от девятка до поп.

— Поразително! Тридесет години играя покер и за втори път виждам каре аса да се натъкне на кент-флош.

Спортистът прибра жетоните и ги нареди на правилни купчинки. Сега почти пред никого не бяха останали жетони. Този под бе погълнал всичко.

Морякът не можеше да се успокои.

— Защо не ме вдигнахте още? С глупавото си каре щях да плащам до края. Можехте да ме съблечете целия.

— Защо? — усмихна се младежът.

— Така няма да постигнете нищо в живота — поучи го строго морякът. — Не трябва да се изпуска щастливият случай. Кой знае кога ще ви се усмихне отново. Не бива да се изкушава съдбата.

Спортистът се усмихна. Усмивката му беше мила, детска.

— Вероятно сте прав — отвърна той. — Дори съм уверен, че е така, но понякога изменям на това правило.

— Напразно — рече морякът. — Все някога ще съжалите.

Танците в съседната зала спряха. Салонът се напълни с хора. Стюардите разнасяха по масите бутилки. На съседната маса внезапно се разнесе пронизителен женски писък. Жената сочеше към завесите.

— Плъх! Видях там плъх!

Един от стюардите се втурна към завесата. Зад нея седеше малко сиво коте.

— На „Гускарора“ няма плъхове — с достойнство заяви стюардът.

— Щях да се успокоя само ако беше плъх — промърмори морякът. — По-спокойно е, когато на кораба има плъхове. Те поразително усещат кога корабът е в опасност. В такъв случай на борда няма да намериш нито една от тези гадинки!

— За какво ли не говорят мъжете, когато останат сами — рече някаква жена на мъжа си на съседната маса. — Онези там говорят за плъхове.

— Сега си спомних една поразителна история, която навремето се случи с мен — поде морякът. — Преди няколко години бях капитан и собственик... Нали не държите да знаете как се казваше корабът? Аха... Превозвах всичко, което ми предлагаша, но нямах почти никаква печалба. Екипажът на кораба се състоеше от осемнадесет души и аз и досега се чудя как се изхитряваха да живеят с грошовете, които получаваша от мен. Вероятно единствените доволни същества на кораба бяха плъховете. Те бяха изключително много.

Морякът отпи малко коняк и продължи:

— По онова време срещнах един свой приятел. Тогава той работеше в застрахователна компания и решихме да застраховаме моя кораб. Естествено, в компанията не знаеха, че ми е приятел.

Направихме застраховката. На следващата сутрин трябваше да отплаваме и аз се договорих с моя приятел, че ще потопя шхуната, когато до пристанището на местоназначението ни останат десетина мили. За екипажа на борда имаше спасителен велбот. Вероятно се догаждате, че за това знаехме само аз и приятелят ми и не беше в наш интерес да го научи още някой. И така, когато сутринта се приближих до кораба, видях нещо, от което кръвта застина в жилите ми. Да, всеки моряк на мое място нямаше да се почувства по-добре. От кораба бягаха плъховете. Бягаха по въжетата и дори скачаха направо от борда на пристана. Изнизваха се от всички дупки и скоро на кораба не остана нито една гадинка. Матросите стояха с мрачни изражения на лицата. Казаха, че няма да отплават, защото с кораба сигурно ще се случи нещо. Двама матроси и боцманът се спуснаха в трюма, за да проверят дали не се е появил теч, а другите стояха със скръстени ръце. Все пак отплавахме — успях да ги убедя. Останалото беше съвсем просто — през нощта отворих кингстона, а до сутринта стигнахме брега с велбота. Е, след това получих застраховката и така нататък. Ето това, казват, е инстинкт. Но през онази нощ само аз и приятелят ми знаехме, че моят кораб ще се отправи към дъното. Как бяха узнали за това плъховете?

Морякът победоносно изгледа събеседниците си. Всички мълчаха.

— Мистика — каза накрая болнавият младеж. — Ако искате да знаете, това е дори някак си свръхестествено.

— Уверени ли сте — попита покерджията, като се усмихваше учтиво, — че тази история е станала така, както ни я разказахте?

— Ей, слушайте — отвърна мрачно морякът и побутна встрани чашата. — Не ми харесва тонът ви! Явно сте отвикнали да говорите с порядъчни хора!

Спортистът сложи ръка върху рамото на скочилия картоиграч.

— По-тихо — изкомандва той. — Не бива да вдигаме шум, привличаме вниманието на другите. Вярвам ви — обърна се той към моряка. — Не можете да си представите как ви вярвам. Никога и в нищо не съм вярвал така, както в разказаното от вас. Зная някои неща и затова ви вярвам. Ето какво се случи с мен... Дявол да го вземе — спортистът неочаквано се засмя. — Внезапно ти се приисква да разкажеш нещо, което не би споделил дори с най-близък човек... Ами

с какво да започна? Чували ли сте името Санто ди Чавес? — без всякакъв преход попита той покерджията.

— Дали съм чувал за Чавес! — изуми се картоиграчът. — Чувал не е подходяща дума — проглушен съм от името му. Последния път го чух преди една седмица. То висна над стадиона, след като излетя във въздуха от сто хиляди гърла след третия гол във вратата на „Броксите“. Трябваше да ме попитате нещо по-трудно, приятелю! Всеки е чувал за Чавес.

— Почакайте, почакайте! — оживи се внезапно морякът. — Как не ви познах веднага? Физиономията ви е толкова позната, затова и на ум не ми мина, че това сте вие. Точно така ми се стори, че отново виждам снимката ви върху кутия с бонбони или корица на списание. И за какво искате да ни разкажете?

Сега и тримата гледаха с явен интерес футболиста. Дори болноватият младеж, чийто външен вид не даваше повод да го подозрат в любов към спорта.

— И така — продължи Чавес, — аз съм футболист и, както знаете, от много висока класа. Играя централен нападател в един от най-добрите отбори в света. Моят начин на игра се изучава във футболните школи; аз съм най-добре платеният футболист. Всеки от краката ми е застрахован за огромна сума. Нали всичко това е така? — прекъсна внезапно той сам себе си.

Слушателите му закимаха с глави в знак на съгласие.

— Добре — продължи футболистът. — А сега съм длъжен да ви кажа, че в това няма никаква моя заслуга. Разбирате ли, никаква! И ако искате да знаете, аз, Санто ди Чавес, съм само малко по-добър футболист от вас — той кимна към моряка — или от вас — насочи глава към болнавия младеж.

— Скромност в биволски дози... — промърмори картоиграчът.

— Всичко е ясно — изръмжа капитанът. — Искате да кажете, че имате изключителен треньор и че сте му много задължен.

— Не — възрази спортистът. — Треньорът ми няма никаква заслуга. Длъжен съм да ви предупредя, че вие сте първите, които ще узнаете тази история. И не ви съветвам да я разказвате на когото и да било, ако искате да запазите доброто си име.

— Интересно как ще успеете да ни убедите? — промърмори картоиграчът.

— Уверен съм, че няма да се усъмните в онова, което ще ви разкажа — усмихна се спортистът. — Впрочем съдете сами... Вероятно всеки от вас има спомени, свързани с детството. У мен такива спомени са свързани с футбола. Първото, което помня ясно... е огромен, застинал в напрежение стадион, а после взрив вдига на крака беснеещите зрители — вкарваха гол... И така ден след ден. На стадиона ме водеше баща ми — работеше в тотализатора. Нямах никого друго освен баща си, а после и той умря, като в наследство ми остави добро здраве и неизчерпаема любов към футбола.

Станах футболист на четиринадесет години. Преди това баща ми се грижеше за физическото ми развитие. На четири години вече плавах, а на десет играех баскетбол и гребях. Баща ми разправяше, че това ще ме подготви за футбола. Той успя — имаше известни връзки в спортния свят — да уреди да тренирам при най-добрия ни треньор Гвидо Солеквани. Вероятно Гвидо би ме взел и без никаква протекция — на седемнадесет години аз бях идеален спортист.

При височина сто и осемдесет сантиметра тежах осемдесет и шест килограма. Скъсах гумените уплътнители на два скоростомера, преди да се изясни, че обемът на белите ми дробове е над осем хиляди. Бягах сто метра за десет и четири и успях да вдигам щанга с тегло сто килограма.

Тогава, както Впрочем и сега, не пиех и не пуших. Имах мигновени реакции и конска издръжливост. С една дума, бях идеална суровина за футболист.

Гвидо Солеквани веднага повярва в мен. След общата тренировка с отбора той още дълго се занимаваше с мен. Направи всичко, за да стана истински футболист. Солеквани е забележителен треньор и създаде отбор, с който не може да се мери никой друг на континента. Гвидо измисли начин за почивка между полувремената — уморените, разгорещени играчи още от игрището започваха да се събличат и веднага се хвърляха в басейн с гореща вода. Басейнът беше разглобяем и Гвидо го караше навсякъде с нас. След пет минути изливаха горещата вода и я заменяха с топла, почти хладка. Това продължаваше още пет минути, после три минути масаж и отборът отново излизаше на игрището толкова бодър, че второто полувреме приличаше на разгриване, преди да започне истинският мач. Този начин на почивка и още много други неща Гвидо бе измислил сам и

отборът, който тренираше, беше най-добрият от всички, които съм виждал. Още веднъж повтарям — Гвидо вярваше твърдо в мен. Лесно усвоявах всичко, което ми показваше, никой не можеше по-добре от мен от двадесет метра да вкара топката във всеки горен ъгъл на вратата, никой не умееше да финтира като мен и никой не можеше да прекара топката с глава от нашата до противниковата врата, както правех аз. И въпреки че можех да върша всичко това, аз не бях футболист. Не умеех да играя. Развалях играта на целия отбор, когато глупаво се мотаех по игрището, без да знам на кого да подам топката, пречках се в краката на играч, повел уверено топката за голово положение пред чуждата врата, не можех правилно да си избира място на игрището. И по време на всички мачове седях на пейката за резервни играчи. Разбихах, че Гвидо е разочарован от мен.

— Погледни това полуиздъхнало момче — рече ми той веднъж, — което сега отработва топката. Скелет, противно ти е да го гледаш, а играе като бог. Знаеш ли, футболът е като пеенето — на едни се удава, а други не могат да пропеят, макар и да се стараят с всички сили. Не мислиш ли, че е така?

Стараех се, колкото мога, излизах от кожата си, за да стана играч, но нищо не се получаваше.

Целият ужас на положението ми се състоеше в това, че не можех нищо, не бях получил никакво образование, нямаш професия. А футболът... Всеки ден очаквах кога ще се изчерпи търпението на Гвидо и той ще ме изгони. Какво щях да правя тогава?

Този въпрос ме измъчваше и денем, и нощем. Точно тогава, в най-подходящото за това време, аз се влюбих.

Срещнах я на плажа. Казва се Ева и е най-красивата жена в света. Тогава не го знаех. Искан да кажа, че не знаех името ѝ.

Помня този ден като днес. Беше адски горещо. Нямах вятър, вълните лениво облизваха брега и се чуваше как съска пияната по пясъка. Лежах на сянка и с отвращение мислех, че след два часа трябва да вървя на тренировка.

И тогава я видях. Стоеше бледа и мокрите коси падаха по раменете ѝ. Обкръжаваха я трима, знаете ги, от ония юнаци, които прекарват цялото си време на плажа, като понякога, сякаш без да искат, напрягат надутите от вдигане на щанги мускули. Един от тях сложи

ръка на бедрото ѝ и тя с рязък удар я отхвърли. Чувах мръсотиите, които ѝ говореха.

— Господи — внезапно изрече тъжно тя, — няма ли кой да ви разбие мутрите? Нима няма да се намери нито един мъж, който да се реши да го направи?

Почувствах, че ме обзема желание да постъпя точно така. Нищо друго в живота не желяех толкова силно. Но същото важеше и за тримата „събеседници“ на Ева. Те явно бяха свикнали да се бият тримата заедно.

Ева стоеше настрана, не викаше, не молеше за помощ, тя някак си веднага бе повярвала в мен. Разправят, че когато тримата ги закарали в болницата, лекарите били уверени, че са жертва на автомобилна катастрофа.

Този ден за първи път не отидох на тренировка.

След това настъпи вечерта и за нея няма да ви разказвам — вечер с Ева, после имаше още много такива вечери. Понякога идваше на стадиона, когато играех — в такива дни играех още по-зле.

— Мили — каза веднъж внимателно Ева, — няма ли да е по-добре да зарежеш всичко това и да се заемеш с нещо друго?

Да го зарежа! Футболът ми даваше възможност да живея, а какво щеше да стане, когато Гвидо ме изгонеше от отбора?

Тогавя не казах нищо на Ева. Бяхме твърдо решили да се оженим, а за всичко останало не ми се искаше да мисля.

Една сутрин тръгнах на тренировка. Гвидо ме спря пред съблекалнята.

— Не се събличай — подметна той. — Трябва да поговоря с теб.

Вървах след него и мислех, че всичко е свършено и утре ще се наложи на същия този стадион да продавам програми на мачовете или да разносям цигари и напитки.

— Слушай — продължи Гвидо, когато се отдалечихме от съблекалнята и не можеха да ни чуят какво говорим. — Вероятно си имал достатъчно време, за да забележиш, че се отнасям добре с теб? Аха. Е, аз направих всичко, което можах, но не е моя вината, че от теб не излезе футболист и няма да стане, каквото и да правиш.

Отвърнах, че всичко е точно така, и станах, за да си отида. Беше ми неприятно да оставам в залата — още помнех с какви надежди бях дошъл тук първия път.

— Почакай — спря ме Гвидо. — Не напразно споменах, че имам добро отношение към теб. Вярно, от теб не излезе футболист, но трябва да помислим от какво ще живееш. Имаш ли пари?

Засмях се.

— Вчера при мен идва един човек. Познавам го, учен е. Виждал съм книги, които е написал, някакви изследвания на мозъка. Каза ми, че отдавна те наблюдава, и ме попита какво мисля за теб като треньор. Обясних му, както и на теб, че имаш най-добрите данни за футболист, каквито съм наблюдавал, и че никога няма да станеш футболист, защото си бездарен. Прощавай, че говоря толкова рязко, но разговорът ни е делови. Той заяви, че си му необходим, не обясни за какво, и че ще ти плаща два пъти повече, отколкото получаваш при мен. Струва ми се, че заслужава да си помислиш. Остави ми адреса си.

Вечерта се отправих при този човек... Отидох с Ева. Приблжихме се към малка двуетажна къща на една отдалечена от центъра тиха улица. Ева остана да ме чака на площада. Вървах, но не вярвах, че от всичко това ще излезе нещо добро. Вратата ми отвори стар слуга. В ръцете си държеше ножици за рязане на клони. Стоеше на вратата и ме гледаше въпросително. Разбира се, тогава не можех да зная, че от този миг нататък съдбите ни — на този старец и моята — ще бъдат свързани неразривно.

Той ме заведе в кабинета на учения. Казвам кабинет, но то беше по-скоро лаборатория. В огромната светла стая имаше редици клетки, а в тях потичваха плъхове. Стана ми някак неприятно и дори не забелязах веднага човека, който вършеше нещо в единия ъгъл.

Приблжих се към него, беше мъж на около петдесет години, със сиви, акуратно вчесани назад коси. Беше облечен в добре ушит сив костюм и носеше модна вратовръзка. А!... Костюм, вратовръзка, коси... тогава виждах само очите му. Острият пронизителен поглед сякаш проникваше в душата ми. Казах, че съм Санто ди Чавес и че съм дошъл, защото ме е изпратил треньорът ми.

— Зная — прекъсна ме той, без да ме изслуша докрай. — Седнете. Много пъти съм ви наблюдавал на мачове и тренировки. Никога в живота си не съм виждал толкова великолепно тяло като вашето. И Солеквани го твърди. В същото време той е уверен, че сте най-бездарният футболист, когото е виждал.

Казах — тогава още не познавах добре този човек, — че никому не позволявам да говори с мен с такъв тон.

Той се засмя.

— Самолюбие си, младежо — рече той. — Но това няма никакво значение. И така, да минем към същественото. Каза ли ти Солеквани колко ще ти плащам? Това устройва ли те? Добре... Възможно е по-късно да получаваш още повече. Но има едно условие. Няма да задаваш никакви въпроси. Каквото сметна за нужно, сам ще ти обясня! Да! И още нещо. От всичко, което ще става тук, няма да имаш никаква вреда.

Попитах го за какво ще получавам пари и какво ще трябва да правя.

— Нищо — успокой ме той. — Съвсем нищо. Смятай, че си опитно куче, плъх, че си ми нужен за опити.

Попитах го за какви опити.

— Искам да направя от теб велик футболист — отвърна той.

Загледа се в мен, като чакаше какво ще кажа. А аз нямаше какво да отвърна. Всичко, което ставаше, ми се струваше, че е сън. Машинално пъхнах в джоба си парите, които ми даде. Заплатата ми за цял месец в аванс.

— А сега да започнем — поде той. — Докато работим, ще ти обясня всичко.

Отиде в ъгъла, където ми се стори, че има радиоапарат, и отново го включи.

— Как мислиш — попита той, — плъховете виждат ли оттук какво става в коридора?

Отвърнах, че не виждат. Плъховете наистина не можеха да видят коридора. Лабораторията беше отделена от него с малко антре.

— Застани в антрето и погледни в коридора — нареди ми той.

Подчиних се и в далечния ъгъл на коридора видях стъклена клетка, в която седеше голям пухкав котарак. В този миг в лабораторията се разнесоха писъци и трополене на малките лапи. Плъховете ужасени се мятаха из клетките, блъскаха се и се събаряха.

Той с удоволствие потри ръце.

— Влез в лабораторията — подкани ме той.

Влязох. Суматохата в клетките веднага престана.

— Излез в антрето.

Излязох и в клетките пак започна стълпотворение, което се прекрати веднага щом влязох отново в лабораторията.

— Разбра ли? — нетърпеливо ме попита той.

Стоях напълно объркан.

— Не, нищо не разбирам. Защо тези твари започват да се мятат из клетките веднага щом изляза в антрето?

— Не е разбрал! Не разбра ли защо побесняват? Защото виждат котката с твоите очи. Всичко, което сега виждаш ти, го виждат и те. Зрителният център на мозъка ти излъчва радиовълни, които се приемат от техните центрове. Между теб и плъховете има радиовръзка. Сега разбра ли? Не? Ще се опитам да ти обясня. Случвало ли ти се е нещо такова?... Например ти се прищява да запееш някаква песен, а в същото време започва да я тананика или да си я подсвирква някой, застанал наблизко? И не можеш да го обясниш с чиста случайност, защото понякога си спомняш съвсем немодна по това време мелодия.

Спомних си, че наистина и с мен се е случвало нещо подобно.

— Ето — продължи той. — А не ти ли се е случвало да си помислиш за нещо и в същото време събеседникът ти да започне да говори за същото? Има хора, които са се заинтересували от този проблем и дори правят някакви опити. Често чуваш, че са правени нови опити по разгадаване на мисли или предаване на зрителни впечатления на разстояние. Но нито един от учените, които са успели да открият някаква закономерност в такива случаи, не се е научил да управлява явлението. Никой освен мен. Мозъкът излъчва радиовълни, които могат да се приемат от други мозъци. Аз се научих да направлявам тези радиовълни от един мозък към всеки друг — по мой избор. Такъв опит сега направих с теб. Когато видях котарака, плъховете сякаш го видяха сами. Сега разбра ли? За днеска стига. А утре ела сутринта. Ще се хванем на работа. Ще станеш истински футболист, макар да не разбирам нищо от футбол.

... На другата сутрин вратата ми отвори същият стар слуга. Също като предишния ден влязох в лабораторията.

Новият ми работодател клечеше пред клетките и наблюдаваше своите опитни животни.

После се изправи и ме огледа от глава до пети.

Той ме изгледа от глава до пети.

— Трябва да следиш за външността си, младежо — недоволно каза той. — Бъдещата знаменитост не бива да ходи небръснат.

След това се зае да ми обясни същността на работата. Разправи ми, че ни предстои да извършим първия сложен опит, в който ще участват само хора. Не можех да разбера какво отношение имат приказките му към това, че аз ще стана футболист.

— Сега ще направим един малък опит — подхвърли той, — а после ще поговорим за най-важното. Засега поседи тук, прегледай вестника.

Седнах край масата, а той се отдалечи в ъгъла на помещението и щракна някакъв превключвател. Разнесе се тихо бръмчене, прекъсвано нарядко от шумове. Внезапно изпитах страшен глад, сякаш не бях ял поне два дни. Преди половин час бях закусил солидно, а само преди минута и не се сецах за ядене; сега обаче стомахът ми се свиваше от глад.

Той се приближи до мен.

— Какво усещаш? — попита ме.

Казах му какво усещам и поисках позволение да си отида, за да похапна някъде десетина бифтека — по-малко нямаше да ми стигнат.

— Значи си гладен? — съчувствено попита той. — Ами, върви да похапнеш, щом искаш.

Тръгнах към вратата.

— Почакай — подвигна той, като се усмихваше доволен. — Може би ще успея да ти помогна тук, в лабораторията.

Той отново се отдалечи в ъгъла, наведе се над преподавателя си и аз внезапно се почувствах сит. Изпълваше ме усещане за ситост, сякаш току-що съм станал от обяд.

— Разбра ли? — усмихна се той. — Не? Май все трябва да ти обяснявам. Всичко е съвсем просто. Отначало свързах мозъците на нехранени от вчера животни с твоя мозък и ти почувства страшен глад, а после установих връзка между току-що нахранени и теб... Вече не ти ли се яде?

Не можех да се съвзема от изумление. Той ме хвана под ръка.

— Да вървим. Ще те запозная с един човек.

Излязохме на двора. Там отново видях стареца, който ми беше отворил вратата. Той косеше тревата.

— Виждаш ли този градинар? Това е Джузепе Ризи. Чувал ли си за такъв футболист?

Кой футболист не беше чувал за Ризи! За него се разказваха легенди. Най-голямата похвала за всеки футболист беше да кажат: „Той играе като Ризи.“ Но Ризи не играеше вече от двадесет години и всички, дори моят треньор, бяха уверени, че отдавна е умрял. А се оказа, че той работи тук като градинар! Така се запознах с Джузепе Ризи.

След това с Джузепе станахме приятели. Понякога вечер се отправяхме на разходка и тримата: Ева, аз и Джузепе. Той ни разказваше много интересни истории. Ризи... Но за Ризи по-късно...

Всеки ден ние с Ризи отивахме в лабораторията и след известно време между нас бе установена радиовръзка, която не достигаше до никой друг. Работодателят ни беше доволен. Стига само да ме „включеше“ към Ризи, аз усещах всичко, което усещаше и той.

И накрая настъпи денят, когато всичко беше готово. Този ден нашият работодател се обади по телефона на Солеквани.

— Днес вашият отбор играе с „Чапарел“. Поставете Санто да играе като централен нападател. Няма да съжалявате.

Не чух какво му отвърна Гвидо. Мислех си какво ли означава всичко това — „Чапарел“ беше един от най-силните отбори, а през изминалото време аз не бях започнал да играя по-добре.

Гвидо се съгласи.

Отидохме на стадиона един час преди да започне мачът.

Нашият работодател взе две места на трибуната — за себе си и за Джузепе.

— Ще играеш, момчето ми — рече ми той. — Ще играеш, както никога досега не си играл в живота си. Можеш да се вълнуваш или не — това няма никакво значение. Ти си силен и издръжлив. Джузепе никога не е имал тяло като твоето дори и през най-добрите си години, а ти никога няма да притежаваш неговия талант. Днес ти ще играеш, а Джузепе ще седи на трибуната, ще наблюдава играта, ще чувства, каквото ти чувстваш, и ще се разпорежда с тялото ти. Ти ще играеш така, както би играл на твое място Джузепе.

Мачът започна. Ужасно се вълнувах. Внезапно вълнението ми изчезна — разбрах, че ученият е включил предавателя.

Този мач всички дълго ще го помнят.

Отначало защитата на „Чапарел“ не ми обръщаше никакво внимание — познавах ме от предишни мачове. Спомниха си за мен, когато с лекота преминах през трима играчи и забих първия гол. И после потече!

Джузепе следеше от трибуната всяко мое движение и мислено си представяше какво би направил на мое място. Това мигновено ми се предаваше. После Джузепе каза, че съм играл по-добре, отколкото той е играл навремето, тъй като физическите ми данни бяха по-добри от неговите тогава.

Хората по трибуните се разбеснях, когато вкарах втория гол от невероятно трудно положение.

През този ден „Чапарел“ загуби с такава разлика, с каквата не беше губил през цялото си съществуване.

И така продължи мач след мач. Гвидо беше неимоверно щастлив. Появиха се реални възможности неговият отбор да стане шампион.

Няма защо да се разправя колко щастливи бяхме с Ева — най-после можехме да се оженим и да поканим на сватбата целия отбор. Не ни се налагаше да мислим за утрешния ден — печелех луди пари. Сякаш всичко се подреждаше добре.

Вярно, започнах да усещам как се променят навиците ми. Сега вечерно време предпочитам да си стоя у дома. Ева се сърдеше, когато ѝ се искаше да се разходим, а мен ме мързеше да стана от креслото. Нашият работодател ми се надсмиваше, твърдеше, че у мен се появяват старческите привички на Джузепе. Сега си мисля, че в това е имало известна истина.

Джузепе често идваше при нас. Бяхме свикнали със стареца. Понякога той подхвърляше, че най-после и той си има семейство.

Само едно помрачаваше настроението ни — здравето на Джузепе. Напоследък старецът не изглеждаше добре. Нашият учен започна преди всеки мач да му дава нещо възбудително. Джузепе не издържаше напрежението на цял мач.

Моите неща се развиваха блестящо. Няма да ви разправам за това. За Санто ди Чавес, най-добрия футболист в света, вие знаете не по-малко от мен.

С парите, които печелеше от мен, нашият работодател купи нова голяма къща и оборудва в нея прекрасна лаборатория.

Банковата сметка на нас с Ева растеше и ние възнамерявахме да се заемем с някакъв бизнес. С една дума, всичко вървеше добре.

... Това се случи на финалния мач от шампионата. Стигнахме със закъснение на стадиона. Сърцето на Джузепе не беше в ред. Гвидо звънеше по телефона вече за десети път — молеше ме да побързам, вече беше започнало първото полувреме. Джузепе лежеше на кушетката. Устните му бяха посивели от болка. Погледите ни се срещнаха. Той се усмихна: „Всичко ще бъде наред, момчето ми.“

Нашият учен се наведе над него.

— Може би все някак ще стигнем до стадиона, Джузепе — умолително изрече той. — Днес е финалният мач. Пулсът ти се успокоява.

Стигнахме в началото на второто полувреме.

Нашият отбор губеше. Гвидо с треперещи ръце ми помогна да се преоблека. Излязох на игрището.

В този ден Джузепе надмина себе си. Играх както никога дотогава. След втория гол във вратата на „Броксите“ зрителите скочиха на крака. Разправят, че ревят от гърлата на запаленците се чувал на много километри от стадиона!

А аз не спирах. Прекарах топката между двама защитници на „Броксите“ и от ъгъла на наказателното поле изпратих трети гол във вратата.

Но внезапно почувствах такава мъка... Господи, и досега сърцето ми се свива, като си спомня. Някак си внезапно се отпуснах и веднага се досетих какво е станало.

Погледнах към трибуната. Около мястото, където обикновено седяха Джузепе и ученият, се бяха струпали хора, те закриваха от мен Джузепе, но знаех, че когато се разпръснат, няма да го видя никога вече.

Все някак изкарах мача до края. Станахме шампиони.

На следващия ден вестниците възторжено описваха подробности от мача, хвалеха подвизите на Санто ди Чавес, който бе изтръгнал победата от „Броксите“, а накрая имаше и такова изречение: „За напрежението по време на мача свидетелства и това, че един от зрителите умря на самата трибуна от сърдечен удар, като не можа да понесе огорчението след третия гол във вратата на «Броксите».“

На погребението да Джузепе плака само Ева. Аз стоях и мислех, една мисъл не ми даваше покой...

Отидох при моя работодател. Той беше в лабораторията.

Попитах го колко още щеше да живее Джузепе, ако не трябваше да „играе“ за мен.

— Вероятно още десетина-петнадесет години — отвърна равнодушно ученият. — Напрежението му струваше скъпо. Но ти не се отчайвай, момчето ми. Животът си е живот, както казват французите. Все пак Джузепе нямаше какво добро да очаква от бъдещето. А ти не се огорчавай, ще ти намерим друг знаменит безработен футболист.

— И него ще убием, както убихме Джузепе?

Той ме изгледа изненадан.

— Не ми харесва тона ти!

Не го ударих. Само ритнах клетката с плъховете, които бяха притихнали, сякаш се вслушваха в разговора ни. Клетката се претърколи и аз си отидох, без да се обръщам. Повече не го видях.

Двамата с Ева решихме да заминем. Не зная защо, на Ева ѝ се дощя да отидем в Австралия, а на мен ми беше все едно. Това е всичко.

Настъпи тишина.

— Интересно — обади се пръв морякът. — Виж ти! Значи вече няма да играете футбол?

— Не — отвърна Чавес. — Няма да играя. Тогава разбрах веднъж завинаги, че не съм плъх, а човек, макар с мен да се правеха опити.

— А уверен ли сте — попита морякът, — че никога няма да съжалявате за това си решение?

— През цялото време съжалявам — каза рязко Чавес, — всеки път, когато си спомня за Джузепе.

— Какво ще правите в Австралия? — попита младежът с болнав вид.

— Имаме пари, ще започнем някакъв бизнес...

Картоиграчът понечи да попита нещо, но се отказа. Нерешително въртеше в ръцете си колодата карти.

В салона влезе красива млада жена.

— Санто — тя застана до масата, — извинявай, помислих, че си се загубил и не можеш да намериш нашата каюта.

— Лека нощ — Санто стана. — Утре нали пак ще играем покер?

— Не — отвърна морякът. — Прощавайте. С вас не е интересно да се играе. Просто ще си поговорим.

Санто хвана жена си под ръка и излезе от салона.

— Красива двойка — подхвърли след тях, без да се обръща към никого младежът с болнав вид.

Никой не му отговори.

Параходът пристигна в Сидней рано сутринта. Картоиграчът се промъкна през тълпата пътници и се приближи до Чавес.

— Извинете. Може ли да ми отделите една минута?

Чавес се отдели от Ева.

— Слушайте — картоиграчът се огледа предпазливо, — няма ли да ми дадете адреса?

— Какъв адрес? — учуди се Чавес.

— На вашия работодател.

Чавес няколко минути се вглежда в лицето му, сякаш го изучаваше, после бавно на срички му каза адреса и името.

— Запомнихте ли?

— Да — отвърна картоиграчът. — Благодаря ви.

Чавес не забеляза протегнатата му ръка. Забърза към Ева.

Пътниците слязоха на брега.

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.2-4/1987 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.